

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ekran Maruziyetleri ile Ebeveynlerinin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi*

Examining Preschool Children's Screen Exposures and Their Parents' Digital Parenting Self-Efficacy

Şeyma Çakioğlu¹, K. Büşra Kaynak Ekici²

¹Çocuk Gelişimci, Akademik Adım Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, cakiogluseyma@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-7678-533X>)

²Sorumlu Yazar, Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, kbkaynak.ekici@aybu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-2897-2018>)

Geliş Tarihi: 25.07.2024

Kabul Tarihi: 12.11.2024

ÖZ

Günümüz dijital dünyasında, teknolojinin yaygın ve kolay erişilebilir bir hal alması ile birlikte; telefon, tablet, bilgisayar gibi medya araçları yetişkinlerin olduğu kadar çocukların da hayatına yoğun bir şekilde girmiştir. Bu bağlamda ebeveynlere çocuklarının dijital ekran maruziyetlerini sınırlandırmalarını ve bu araçları çocuklar ile birlikte kullanmaları önerilmektedir. Bu önerilerin yerine getirilmesi konusunda karşımıza dijital ebeveynlik kavramı çıkmaktadır. Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının ekran maruziyetleri ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda okul öncesi eğitime devam eden 294 çocuk ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu, ekran maruziyeti formu ile "Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın verileri normal dağılım parametreleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırmanın neticesinde ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliğinin alt boyutlarını oluşturan dijital güvenlik konusunda en yüksek öz yeterliğe sahip oldukları bunu sırası ile dijital okuryazarlık ve dijital iletişimin izlediği bulunmuştur. Ayrıca dijital ebeveynlik öz yeterliğinin anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği; aylık gelir ile arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekran maruziyeti, dijital ebeveynlik, öz yeterlik, okul öncesi.

ABSTRACT

In today's digital world, with technology becoming widespread and easily accessible, media tools such as phones, tablets and computers have entered the lives of children as well as adults. In this context, parents limit their children's digital screen exposure and use these tools with their children. To fulfill these recommendations, the concept of digital parenting emerges. This study examined the screen exposure of 6-year-old children attending preschools and their parents' digital parenting self-efficacy. For this purpose, the study group of this research, which was conducted using the survey model, one of the quantitative research approaches, consisted of 294 children attending preschools and their parents. The data were

*Bu araştırma Tübitak 2209A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenen 1919B012110745 sayılı projeden üretilmiş olup Uluslararası V. Çocuk Gelişimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

collected using the personal information form, the screen exposure form, and the "Digital Parenting Self-Efficacy Scale". The data of the study were analyzed in line with normal distribution parameters. As a result of the study, it was found that parents had the highest self-efficacy in digital security, which constitutes the sub-dimensions of digital parenting self-efficacy, followed by digital literacy and digital communication. In addition, it was determined that digital parenting self-efficacy differed significantly according to the mother's education level, and there was a positive and low-level significant relationship between it and monthly income.

Keywords: Screen exposure, digital parenting, self-efficacy, preschool.

GİRİŞ

Günümüz dijital çağında teknolojik aletlerin her alana yaygınlaşması ve kolay erişilebilir bir hâl almasıyla birlikte; televizyon, telefon, tablet ve bilgisayar gibi medya araçlarının kullanımı yetişkinler kadar çocukların da hayatına yoğun bir şekilde girmiş bulunmaktadır (Cai vd., 2023; Gökçe vd., 2021). Türkiye İstatistik Kurumu (2023)'nun yayınladığı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın sonuçlarına göre %95,5 oranında evden internet hizmetlerine erişim sağlayan hane bulunurken, internet kullanan bireylerin oranının ise %87,1 olduğu bildirilmektedir. Ulusal ve uluslararası boyutta yapılmış çalışmalar göstermektedir ki hızla gelişen dijital teknolojilerin kullanım yaşı da günden güne düşmekte ve bu araçlarla çok erken yaşlardan itibaren tanışan çocukların fiziksel ve ruhsal sağlığı çeşitli açılardan etkilenebilmektedir (Gündoğdu vd., 2016; Kabali vd., 2015; Yıldız & Kanak, 2021; Wilkinson vd., 2021). Okul öncesi dönem çocuklarda bu cihazların aşırı ve kontrolsüz kullanımı bağımlılıkla beraber; gecikmiş dil ve konuşma becerisi, göz sağlığında problemler, uyku problemleri ve fiziksel aktivite yetersizliğinden kaynaklı obezite gibi tehlikeleri barındırmaktadır (Gökçe vd., 2021; Kırılıoğlu vd., 2023; Wilkinson vd., 2021). Dünya Sağlık Örgütü (2019) tarafından 5 yaşından küçük çocuklarda sağlıklı fiziksel aktivite, hareketsiz davranış ve uyku konularında yayınlanmış olan kılavuza göre 12 aylık çocukların ve altındakilerin ekranlara maruz kalmaması gerektiği belirtilmiştir. Amerikan Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Akademisi (2020) ise çocukların 18 aya kadar ekranlara maruz kalmaması gerektiğini, 18 ay – 6 yaş arası ise sınırlı ve denetimli bir şekilde kullanılabileceğini ifade edip çeşitli uyarı ve önerilerde bulunmuştur.

Çocukların dijital araçları kullanmalarını bile aynı ortamda bulunması ve gelişimin erken dönemlerinden itibaren karşılaşmış olmaları olarak ifade edilen ekran maruziyeti kavramı Thompson ve Tschann'ın (2016) tanımlamasına göre doğrudan/ön fon ve dolaylı/arka fon maruziyeti olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğrudan ekran maruziyeti çocuğun telefon, tablet ve TV gibi araçları ilgisini vererek doğrudan etkileşime geçmesi; dolaylı ekran maruziyeti ise bu araçları çocuğun doğrudan izlemediği veya kullanmadığı ancak bulunduğu ortamda açık olduğu (TV gibi) ve ses/görüntü yoluyla dolaylı olarak etkilendiği durum olarak tanımlanmaktadır (Biçer, 2020; Thompson & Tschann, 2016). Ekran maruziyetine yol açan sebepler açısından bakıldığında, okul öncesi dönem çocuklarında gelişim dönemleri gereğince dijital ekranlardaki abartılı ses ve görüntü efektlerinin ilgilerini çekmesi; ebeveynlerinin ise yemek yedirme, uykuya yatırma, ev işlerini yapma ve dış dünyadaki tehlikelerden uzaklaştırma kaygıları gibi nedenler karşımıza çıkmaktadır (Aral & Kadan, 2018; Biçer, 2020). 7 yaşından küçük çocukların ekran maruziyetlerini tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışmada 278 çocuktan %92,7'sinin herhangi bir ekrana günlük ortalama 180 dakika maruz kaldığı bulunmuştur (Gökçe vd., 2021). Okul öncesi dönemde medya kullanım düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan bir çalışmada yaşları 3 ile 6 yaş arasında değişen çocukların; %87,4'ünün çizgi film izlemek, %64,3'ünün oyun oynamak için cep telefonu kullandıklarını ve %34,6'sının bu cihazları ebeveynlerinden istedikleri tespit edilmiştir (Aral & Kadan, 2018).

Modern yaşam tarzının daimî eşlikçisi elektronik ekranlarla ilgili yapılan güncel araştırmalara bakıldığında ise çocuk gelişiminin bazı alt boyutlarındaki etkilerinin incelenmesinin yanı sıra çeşitli nöropsikolojik etkilerinin de endişe verici boyutta arttığını gösteren yeni

çalışmalara rastlanmıştır. Çin'in Shenzhen şehrinin LongHua Bölgesi'ndeki anaokullarında 52.625 anne ve çocuğu arasında yapılan kesitsel bir araştırmaya göre doğumdan sonraki ilk 3 yılda dijital ekranlara maruz kalmanın okul öncesi çocuklarda hiperaktif davranışlarla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu ilişkinin özellikle de maruz kalma süresinin 60 dakikanın üzerine çıkması halinde DEHB-ekran maruziyeti ilişkisinde kümülatif bir etki oluşturduğu ortaya konulmuştur (Cai vd., 2023). Japonya'da yürütülen geniş çaplı bir çalışmaya göre ise 84.030 anne-çocuk ikilisinden edinilen verilerin analizi sonucunda 1 yaşında maruz kalınan uzun ekran süresinin 3 yaşında istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek otizm spektrum bozukluğu tanısıyla ilişkilendirildiği ortaya konulmuştur (Kushima vd., 2022).

Gelişimin önemli ve yoğun bir şekilde ilerlediği okul öncesi dönemdeki çocuk için karşılaşacağı dijital ortamlar yeri geldiğinde; zekâ geliştirici oyunlar ve sesli hikâye anlatımları gibi fırsatlar sunarken, çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayan içeriklere kontrolsüz ve yoğun bir şekilde maruz kalması tüm gelişim alanlarını olumsuz etkileyebilecek riskler doğurmaktadır (Berk, 2013; Çalapkulu & Alp, 2020). Bebeklik döneminden itibaren çevresindekileri gözlem ve taklit yoluyla öğrenen, davranış geliştiren çocuğun ilk sosyal çevresi olan aileye, bu noktada önemli roller ve sorumluluklar düşmektedir (Kandır & Alpan, 2008). Amerikan Pediatri Akademisi (2016), ebeveynlerin çocuklarının dijital ekran maruziyetlerini sınırlandırarak bu araçları çocukla birlikte kullanmasını ve dijital vatandaşlık konularında çocuğa rehberlik etmesini tavsiye etmektedir. Bu doğrultuda karşımıza, çocuğunu sanal ortamın sunduğu fırsat ve risk boyutlarını tahlil ederek yönlendirebilen ve bu ortamlardaki kişilik haklarına duyarlılığı çocuğuna da uygun bir şekilde aktarabilen ebeveynler olarak tanımlanan "dijital ebeveynlik" kavramı çıkmaktadır (Kabakçı Yurdakul vd., 2013). Dijital ebeveynler, bu teknolojilere kendilerini kökten kapatmayarak çağın gereksinimlerine göre hareket edebilen; siber zorbalık, dolandırıcılık ve pornografik içerik gibi tehlikelere karşı bilinçli ve koruyucu ebeveynlerdir (Kabakçı Yurdakul vd., 2013; Yaman vd., 2019).

Ebeveynlerin, gerçek hayattaki tehlike ve fırsatlara göre takındıkları koruyucu veya yönlendirici rolü, sanal ortamın sınırları çerçevesinde de şekillenerek çocuklarına rehber olmaları ve aşırı ve kontrolsüz ekran maruziyetine karşı korumada oynadıkları önemli rol göz önünde bulundurulduğunda dijital öz yeterliklerinin geliştirilerek bilinçli dijital vatandaş yetiştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır (Yaman, 2018; Wu vd., 2014). Nitekim gelişen teknoloji ile ekran maruziyet oranları her geçen gün daha çok artan okul öncesi dönem çocukları yaş ve gelişim düzeyleri açısından dijital dünyanın sunduğu tehlikelere karşı çok daha savunmasız bir durumdadır (Berk, 2013; Gündoğdu vd., 2016). İlgili alan yazın incelendiğinde; çocukların medya kullanım alışkanlıklarının, ekran maruziyet sürelerinin ve ekran maruziyetinin gelişim alanlarına etkisinin incelendiği aynı zamanda ebeveynlerin; yaklaşımının, dijital farkındalığının, medya okur yazarlığının ve dijital öz yeterliklerinin ayrı ayrı ele alındığı görülmektedir (Aral & Kadan, 2018; Gökçe vd., 2021; Gündoğdu vd., 2016; Kaya & Bayraktar, 2021; Kırlioğlu vd., 2023; Yaman, 2018; Yıldız & Kanak, 2021; Wilkinson vd., 2021; Wu vd., 2014). Alan yazında okul öncesi dönem çocuklarının ekran maruziyetleri ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkileri bir arada inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. İlgili alan yazındaki bu boşluktan hareketle bu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının ekran maruziyetleri ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı Ankara ili Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının ekran maruziyetleri ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesidir. Bu genel amaç dahilinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Çocukların gün içerisindeki ekran maruziyet durumları ve ekran maruziyet süreleri ne düzeydedir?

2. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ne düzeydedir?
3. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri; çocuklarının cinsiyetlerine, okul öncesi eğitime devam süresine, ebeveynlik rollerine, aile tiplerine, ebeveynlerin öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ile çocuklarının yaşı, ebeveynlerin yaşı, sahip oldukları çocuk sayısı, aylık gelirleri ve evlerinde gün içinde televizyonun açık olduğu süre (dolaylı ekran maruziyeti) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri; çocukları sakinleştirmek/oyalamak için dijital ekranları kullanım sıklığı (doğrudan ekran maruziyeti), gün içinde tv harici diğer dijital ekranların bulunduğu ortamlarda bulunma süresi (dolaylı ekran maruziyeti) ve yalnız başına dijital ekranlara maruz kalma süresine göre (doğrudan ekran maruziyeti) anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma Ankara ili Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda okul öncesi eğitime devam eden 6 yaş çocuklarının ekran maruziyetleri ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkileri olduğu gibi ortaya koymayı planladığından nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli (Büyüköztürk vd., 2012) kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara'nın Çubuk İlçesi'ndeki Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 18 kurumda okul öncesi eğitime devam eden, 2022-2023 eğitim öğretim yılının güz döneminde ilkokula başlayacak olan 867 altı yaş çocuğu ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı Çubuk ilçesinin seçilmesinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (2022)"nin sonuçları belirleyici olmuştur. Buna göre ilgili araştırmanın sonuçlarına göre Ankara'nın 25 ilçesi 5 düzeyde gelişmişlik göstermektedir. Bu bağlamda alan yazındaki pek çok araştırma nüfus yoğunluğunun da çoğunu oluşturan ilk iki kademedeki ilçelerde gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmada tercih edilen Çubuk ilçesi ise 5 gelişmişlik düzeyinin tam ortasında yer alan 3. düzeyde gelişmişlik düzeyine sahip olup; bu düzeydeki ilçelerin de en gelişmişidir. Bu durum ilgili ilçenin seçilmesinde etkili olsa da 3. düzeydeki diğer 5 ilçenin (Beypazarı, Şereflikoçhisar, Ayaş, Kızılcahamam, Nallıhan) neden seçilmediğini izah etmemektedir. Bu bağlamda 3. düzeyde diğer ilçeler arasında tercih yapılırken ilçelerin Ankara merkeze yakınlığı temel alınmıştır. Gelişmişlik sıralaması açısından 3. düzeydeki ilçeler arasında Çubuk, Ankara merkeze en yakın (44 km) ilçedir bunu sırası ile Ayaş (56 km), Kızılcahamam (75 km), Beypazarı (96 km), Nallıhan (154 km), Şereflikoçhisar (159 km) izlemektedir. Gelişmişlik düzeyi açısından 3. düzeyde yer alan ilçeler arasından Çubuk ilçesinin seçilmesinde Ankara merkeze yakınlığın ve dolayısı ile ulaşım kolaylığının göz önüne alındığı; bu doğrultuda da uygun örnekleme yönteminin kullanıldığı söylenebilir. Bunun yanı sıra Çubuk İlçesinin seçilmesinin ardından araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamış olup, evrenin tamamına ulaşılması planlanmıştır. Bu bağlamda Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan veriler doğrultusunda araştırma yapılan okulların isimleri, bu okullarda okul öncesi eğitime devam etmekte olan 6 yaş çocuklarının sayısı belirlenmiştir. Buna göre Çubuk'ta 2022-2023 eğitim öğretim yılının güz yarıyılında ilkokula başlayacak olan 867 çocuk bulunmaktadır. Araştırma kapsamında her ne kadar evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş olsa da bazı okullardaki ebeveynlerin tamamı, bazı okullardaki ebeveynlerin ise bir kısmı çocuklarının araştırmaya dahil edilmesini onaylamamışlardır. Bu bağlamda araştırmaya Çubuk İlçesi'ndeki Milli Eğitim Müdürlüğü'ne

bağlı 18 kurumda okul öncesi eğitime devam eden 294 okul öncesi dönem çocuğu ve onların ebeveynleri dahil edilmiştir. Buna göre aşağıdaki tabloda çalışmaya dahil edilen çocukların bilgileri sunulmaktadır.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Çocuklara ve Ebeveynlere Yönelik Bilgiler

		f	%			f	%
Cinsiyet	Kız	160	54.4	Okul Öncesi Eğitime Devam Süresi	1 yıldan az	63	21.4
	Erkek	134	45.6		1 yıl	145	49.3
					2 yıl	80	27.2
					3 yıl	6	2.0
Anne Öğrenim Düzeyi	Okuryazar	6	2.0	Baba Öğrenim Düzeyi	Okuryazar	3	1.0
	İlkokul	32	10.9		İlkokul	26	8.8
	Ortaokul	62	21.1		Ortaokul	38	12.9
	Lise	128	43.5		Lise	145	49.3
	Üniversite	62	21.1		Üniversite	68	23.1
	Yüksek Lisans	3	1.0		Yüksek Lisans	9	3.1
	Belirtmemiş	1	0.3		Belirtmemiş	5	1.7
Anne Meslek	Ev Hanımı	226	76.4	Baba Meslek	Kamu	65	22.1
	Kamu	44	15.0		Özel Sektör	224	75.9
	Özel Sektör	23	7.8		Belirtmemiş	6	2.0
	Belirtmemiş	1	0.3				
Annenin Çalışma Durumu	Çalışmıyor, iş aramıyor	222	75.5	Babanın Çalışma Durumu	Çalışmıyor, iş aramıyor	7	2.4
	Çalışmıyor, iş arıyor	19	6.5		Çalışmıyor, iş arıyor	7	2.4
	Çalışıyor	52	17.7		Çalışıyor	274	93.2
	Belirtmemiş	1	0.3		Belirtmemiş	6	2.0
Ebeveynlik Roller	Anne	262	89.1	Aile Tipi	Çekirdek Aile	259	88.1
	Baba	32	10.9		Geniş Aile	35	11.9
		$\bar{X}$	S			$\bar{X}$	S
Çocuğun Yaşı (Ay olarak)		70.17	8.92	Ebeveynin Yaşı		33.53	5.37
Ailenin Aylık Gelir Durumu		14011.79	7692.23	Ailenin Çocuk Sayısı		2.32	0.84

$\bar{X}$: Ortalama, S: Standart sapma

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere araştırmaya katılan çocukların %54.4'ü kızdır. Çocuklar genellikle bir yıl süre ile okul öncesi eğitime devam etmişlerdir. Araştırmaya katılan çocukların annelerinin ve babalarının çoğunluğu lise mezunudur. Buna göre çocukların annelerinin büyük çoğunluğu ev hanımı iken; babalarının büyük çoğunluğu özel sektörde çalışmaktadır. Çocukların annelerinin 222'si çalışmamakla birlikte iş de aramamaktadır. Babalarının ise 274'ü çalışmakta; 7'si çalışmamakla birlikte iş aramaktadır. Araştırmaya katılan çocuklar ile formlarını çoğunlukla anneler doldurmuş olup; çocukların çoğu (n=259) çekirdek ailelerden gelmektedir. Ailelerin ortalama olarak 2 çocuğu bulunmaktadır. Çocuklar ortalama olarak 70.17 (± 8.92) aylık olup; formu dolduran ebeveynlerinin yaşı 33.53 (± 5.37)'dür. Araştırmanın verilerinin toplandığı dönemde ailelerin aylık gelirlerinin ortalamasının 14.011 lira olduğu belirlenmiştir.

2.2. Veri Toplam Araçları

Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Ekran Maruziyeti Formu” ve “Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Aşağıda bu araçlara ilişkin bilgiler sunulmuştur:

● *Kişisel Bilgi Formu*: Araştırmacılar tarafından geliştirilen form çocuklara ve ebeveynlerine ait bilgileri sınavan iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci kısmında çocukların doğum tarihleri, cinsiyetleri, okul öncesi eğitime devam süreleri gibi sorular yer alırken; ikinci kısmında formu dolduran ebeveynin rolü (anne ya da baba), anne yaşı, baba yaşı, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi, sahip oldukları çocuk sayısı, ailelerinin türü gibi tanıtıcı bilgiler edinilmesine olanak sağlayan sorular bulunmaktadır.

● *Ekran Maruziyeti Formu*: Araştırmacılar tarafından geliştirilen formda çocukların ekran maruziyetlerini ortaya koymak amacı ile ebeveynlere yöneltilen on üç soru bulunmaktadır. Formda yer alan soruları genel olarak evde interneti varlığı ve kullanım şekli; ekran maruziyetine neden olan tablet, telefon, bilgisayar, televizyon gibi cihazların kullanımı, gün içerisinde dijital ekranlara ne sıklıkla ve kaç saat maruz kalındığına ilişkin sorular şeklinde gruplamak mümkündür.

● *Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği*: Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerini belirlemek amacı ile Yaman vd. (2019) tarafından geliştirilmiştir. *Dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim* olmak üzere üç alt boyuttan oluşan ölçekte toplam 38 madde bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; 0.939, 0.925 ve 0.775 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tamamına ilişkin olarak açıklanan varyans ise %50.5 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırası ile 0.862, 0.919 ve 0.69 olarak hesaplanmıştır.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Etik Prosedürler

Araştırmanın verilerinin toplanmasında sıra ile şu basamaklar izlenmiştir:

● Araştırmanın planlanmasının ardından Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kuruluna başvurulmuştur. Araştırma (2022-916) ilgili kurulun 08.06.2022 tarih ve 11 nolu karar ile onaylanmıştır.

● Verilerin toplanmasına onay verilmesi için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuştur. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nü takiben onay yazısının Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gelmesinin ardından, İlçe Müdürlüğü'nün Arge biriminden Çubuk ilçesinde okul öncesi eğitim veren kurumların ve bu kurumlardaki çocukların güncel sayılarını içeren resmi evraklar temin edilmiştir.

● İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan listeler doğrultusunda çocuklarının ebeveynlerine Bilgilendirilmiş Onam Formları dağıtılmıştır.

● Araştırmaya katılmasına ailesi tarafından onay verilen çocuklar ve ailelerinden araştırmanın verileri toplanmıştır. Bu bağlamda Çubuk ilçesinde okul öncesi eğitime devam eden 867 çocuktan 294'ünün araştırmaya dahil edilmesine ebeveynleri tarafından onay verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Bu noktada tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden yararlanılmış; karşılaştırmalar ve ilişkilerin belirlenmesi için ilk olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği tespit edilmiş; bu amaçla çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda çarpıklık ve basıklık katsayılarına yer verilmiştir.

Tablo 2*Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri*

Ölçümler	Çarpıklık	Basıklık
Dijital Okuryazarlık	-0.895	1.506
Dijital Güvenlik	-1.799	4.550
Dijital İletişim	-0.764	0.301

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 aralığında olması durumunda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (George & Mallery, 2010). Bu araştırmada da ölçümlerin normal dağılım için gerekli olan çarpıklık ve basıklık değerlerinden önemli ölçüde sapmadığı görülmüş; 2'li karşılaştırmalar bağımsız örneklem t testi, çoklu karşılaştırmalar ise tek yönlü varyans analizi ile yapılmış; ilişkiler ise Pearson korelasyonu ile belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yukarıda yer verilen araştırmanın alt problemlerinde sorgulanan bulgulara yer verilmektedir. Buna göre aşağıdaki tabloda ilk olarak çocukların gün içerisindeki ekran maruziyet durumları ve ekran maruziyet sürelerini ortaya koyan bulgular sunulmuştur.

Tablo 3*Çocukların Ekran Maruziyet Durumları ve Süreleri*

		f	%			f	%
Evde İnternet Varlığı	Var	258	87.8	Çocuğun İnternet Kullanım Durumu	Kullanır	272	92.5
	Yok	36	12.2		Kullanmaz	22	7.5
Aktif Telefon Kullanımı	Kullanır	110	37.4	İnterneti Kullandıkları Araçlar*	Tablet/Telefon	249	
	Kullanmaz	184	62.6		Bilgisayar	22	
					TV	82	
Aktif Bilgisayar Kullanımı	Kullanır	23	7.5	Ebeveynlerin Çocuk Sakinleştirmek/Oyalamak için Dijital Ekranları Kullanım Sıklığı	Başlı her sıkıştığında	14	5.1
	Kullanmaz	271	92.5		Sıklıkla	37	12.6
					Bazen	150	51.0
Aktif TV İzleme	İzler	193	65.6		Nadiren	80	27.2
	İzlemez	101	34.4		Hiçbir Zaman	12	4.1
Gün İçinde TV Harici Diğer Dijital Ekranların Bulunduğu Ortamlarda Bulunma Süresi	Hiç bulunmaz	21	7.1	Yalnız Başına Dijital Ekranlara Maruz Kalma Süresi	Maruz kalmaz	99	33.7
	1-2 saat	145	49.3		1-2 saat	151	51.4
	3-4 saat	94	32.0		3-4 saat	30	10.2
	5-6 saat	26	8.8		5-6 saat	7	2.4
	6 saatten fazla	8	2.7		6 saatten fazla	7	2.4
Uyanır Uyanmaz Dijital Ekran Kullanımı	Kullanır	67	22.8	Yemek yerken Dijital Ekran Kullanımı	Kullanır	111	37.8
	Kullanmaz	227	77.2		Kullanmaz	183	62.2
Okuldan Sonra Dijital Ekran Kullanımı	Kullanır	179	60.9	Uyumadan Önce Dijital Ekran Kullanımı	Kullanır	83	28.2
	Kullanmaz	115	39.1		Kullanmaz	211	71.8
Yaşa ve Gelişime Uygunluk	Uygun	197	67.0	Ebeveyn Denetimi	Denetler	287	97.6
	Uygun Değil	97	33.0		Denetlemez	7	2.4
		$\bar{X}$	S				
Televizyonun Gün İçerisinde Açık Olduğu Süre (Saat)		5.74	2.054				

* Çocuklar birden fazla seçenek izleyebildikleri için % değeri verilmemiştir. ** $\bar{X}$: Ortalama, S: Standart sapma

Yukarıdaki tabloya göre araştırmaya katılan çocukların 258'inin evlerinde internet bulunmakta olup; 272 çocuk internet kullanmaktadır. Bu bağlamda evlerinde internet bulunmasa dahi 14 çocuk da internet kullanmaktadır. Çocuklar interneti çoklukla tablet ve telefonda kullanırken; bunu televizyon ve bilgisayar izlemiştir. Bununla birlikte 110 çocuğun aktif telefon; 23'ünün aktif bilgisayar kullandığı 193'ünün televizyon izlediği bulunmuştur. Ebeveynlerin 150'sinin bazen, 80'inin nadiren, 37'sinin sıklıkla, 14'ünün ise başı her sıkıştığında çocuklarını sakinleştirmek için dijital ekranları kullandıkları belirlenmiştir. Ebeveynlerin 12'sinin ise hiçbir zaman çocuklarını sakinleştirmek için dijital ekranları kullanmadıkları belirlenmiştir.

Çocukların 145'inin 1-2 saat, 94'ünün 3-4 saat, 26'sının 5-6 saat, 8'inin ise 6 saatten fazla gün içinde dijital ekranların bulunduğu ortamlarda buldukları; 21'inin ise hiç bulunmadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte çocukların 151'inin 1-2 saat, 30'unun 3-4 saat, 7'sinin 5-6 saat, 7'inin ise 6 saatten fazla yalnız başına dijital ekranlara maruz kaldıkları; 99'unun ise yalnız başına dijital ekranlara maruz kalmadıkları tespit edilmiştir. Çocukların dijital ekranları en sık ne zaman kullandıklarına bakıldığında ise 67'sinin uyanır uyanmaz, 111'inin yemek yerken, 179'unun okuldan sonra, 83'ünün uyumadan önce kullandıkları belirlenmiştir. Ebeveynlere çocuklarının dijital ekranlarda izledikleri ya da maruz kaldıkları içeriklerin yaşa ve gelişimlerine uygun bulup bulmadıkları sorulduğunda ise; 197'sinin içerikleri uygun buldukları; 287'sinin ise bu içeriklere ebeveyn denetiminde ulaştıkları belirlenmiştir. Ayrıca çocukların evlerinde televizyonun gün içinde 5.74 (± 2.054) saat açık olduğu bulunmuştur. Çocukların ekran maruziyet durumları ve süreleri bu şekilde iken; ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin nasıl olduğunu belirlemek önem arz etmektedir. Aşağıda ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin nasıl olduğunu ortaya koyan bulgular yer almaktadır.

Tablo 4

Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlikleri

	$\bar{X}$	$\bar{x}$ /Madde Sayısı	S	Minimum Değer	Maximum Değer
Dijital Okuryazarlık (15 madde)	59.87	3.99	11.11	15	75
Dijital Güvenlik (19 madde)	78.45	4.12	12.57	18	90
Dijital İletişim (5 madde)	19.41	3.88	4.47	5	25

$\bar{X}$: Ortalama, S: Standart sapma

Yukarıdaki tabloya göre araştırmaya katılan ebeveynler dijital ebeveynlik öz yeterliğinin alt boyutlarına oluşturan dijital güvenlik konusunda en yüksek öz yeterliğe sahiptir ($\bar{x}=4.12$). Bunu dijital okuryazarlık ($\bar{x}=3.99$) izlemektedir. Ebeveynler en az dijital iletişim alt boyutunda ($\bar{x}=3.88$) öz yeterliğe sahiptirler. Bu bağlamda ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenlere göre nasıl farklılık gösterdiğinin belirlenmesi amacı ile çeşitli analizler yapılmıştır. Aşağıdaki iki tabloda ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin; çocuklarının cinsiyetlerine, ebeveynlik rollerine, aile tiplerine, okul öncesi eğitime devam süresine, ebeveynlerin öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyan bulgular yer almaktadır. Buna göre ilk olarak Tablo 5'de ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocuklarının cinsiyetlerine, ebeveynlik rollerine ve aile tiplerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 5

Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliklerinin Cinsiyetlerine, Ebeveynlik Rollerine ve Aile Tipine Göre İncelenmesi

Ölçümler	Grup	$\bar{x}$	S	t testi		
				t	Sd	p
Dijital Okuryazarlık	Kız	59.09	12.08	-1.311	292	0.183
	Erkek	60.79	9.80			
Dijital Güvenlik	Kız	76.95	13.78	-2.286	292	0.020*
	Erkek	80.29	10.72			
Dijital İletişim	Kız	19.00	4.94	-1.756	292	0.073
	Erkek	19.91	3.81			
Dijital Okuryazarlık	Anne	59.74	11.32	-0.558	292	0.578
	Baba	60.90	9.25			
Dijital Güvenlik	Anne	78.37	12.88	-0.411	292	0.681
	Baba	79.34	9.84			
Dijital İletişim	Anne	19.42	4.47	0.690	292	0.954
	Baba	19.37	4.59			
Dijital Okuryazarlık	Çekirdek Aile	59.85	11.01	-0.073	292	0.942
	Geniş Aile	60.00	11.97			
Dijital Güvenlik	Çekirdek Aile	78.58	12.28	0.383	292	0.702
	Geniş Aile	77.71	14.74			
Dijital İletişim	Çekirdek Aile	19.39	4.47	-0.295	292	0.768
	Geniş Aile	19.62	4.55			

* $p < 0.005$

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocukların cinsiyetlerine, ebeveynlik rollerine ve aile tipine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacı ile yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında; ebeveynlik öz yeterliklerinin üç alt boyutunun da ebeveynlik rolü ve aile tipine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0.005$). Öte yandan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin alt boyutlarından birini oluşturan dijital güvenliğe ilişkin düşüncelerinin çocuklarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p < 0.005$); erkek çocuğu olan ebeveynlerinin kız çocuğu olan ebeveynlere göre dijital güvenlik öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte ebeveynlerin dijital okuryazarlık ve dijital iletişim alt boyutlarının çocukların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0.005$). Aşağıda yer alan Tablo 6'da ise araştırmaya katılan ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocuklarının okul öncesi eğitime devam süresine, anne ve baba öğrenim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 6

Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliklerinin Çocuklarının Okul Öncesi Eğitime Devam Süresine, Anne ve Baba Öğrenim Düzeyine Göre İncelenmesi

Ölçümler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	P	Anlamlı Fark
Dijital Okuryazarlık	Gruplar Arası	23.264	3	7.755	0.062	0.980	
	Gruplar İçi	36167.824	290	124.717			
	Toplam	36191.088	293				
Dijital Güvenlik	Gruplar Arası	123.127	3	41.042	0.258	0.856	
	Gruplar İçi	46210.250	290	159.346			
	Toplam	46333.378	293				
Dijital İletişim	Gruplar Arası	16.673	3	5.558	0.275	0.843	
	Gruplar İçi	5860.868	290	20.210			
	Toplam	5877.541	293				
Dijital Okuryazarlık	Gruplar Arası	1676.570	5	335.314	2.788	0.018*	İlkokul<Lise
	Gruplar İçi	34513.239	287	120.255			
	Toplam	36189.809	292				
Dijital Güvenlik	Gruplar Arası	2777.256	5	555.451	3.660	0.003*	İlkokul<Lise
	Gruplar İçi	43555.850	287	151.763			
	Toplam	46333.106	292				
Dijital İletişim	Gruplar Arası	236.171	5	47.234	2.406	0.037*	İlkokul<Lise
	Gruplar İçi	5635.501	287	19.636			
	Toplam	5871.672	292				
Dijital Okuryazarlık	Gruplar Arası	531.365	5	106.273	0.846	0.518	
	Gruplar İçi	35529.279	283	125.545			
	Toplam	36060.644	288				
Dijital Güvenlik	Gruplar Arası	1227.864	5	245.573	1.548	0.175	
	Gruplar İçi	44902.932	283	158.668			
	Toplam	46130.796	288				
Dijital İletişim	Gruplar Arası	69.902	5	13.980	0.683	0.637	
	Gruplar İçi	5791.537	283	20.465			
	Toplam	5861.439	288				

* $p < 0.005$

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocukların okul öncesi eğitime devam süresine, anne ve baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacı ile yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; çocukların okul öncesi eğitime devam süresi ve baba öğrenim düzeyinin anlamlı farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.005$). Öte yandan ebeveynlerin dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim becerilerine ilişkin yeterliklerinin anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p < 0.005$); ilkokul mezunu olan annelerin lise mezunu olan annelere kıyasla her üç beceriye ilişkin dijital ebeveynlik öz yeterliğinin daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Aşağıdaki tabloda ise ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri (dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim) ile bazı sürekli değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyan bulgular yer almaktadır.

Tablo 7

Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlikleri ile Çocuklarının Yaşı, Kendi Yaşları, Sahip Oldukları Çocuk Sayısı, Aylık Gelirleri ve Evlerinde Gün İçinde Televizyonun Açık Olduğu Süre (Dolaylı Ekran Maruziyeti) Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Dijital okuryazarlık	1	0.819**	0.843**	-0.008	-0.063	-0.074	0.125*	-0.005
2.Dijital güvenlik		1	0.725**	0.014	-0.109	-0.100	0.138*	0.016
3.Dijital iletişim			1	-0.008	-0.055	-0.093	0.142*	0.021
4.Çocuklarının yaşı				1	0.051	0.092	-0.048	0.056
5.Ebeveynin yaşı					1	0.341**	0.140*	-0.008
6.Çocuk sayısı						1	-0.147*	0.070
7.Aylık gelir							1	-0.112
8.TV'nin açık olduğu süre								1

* $p < 0.005$, ** $p < 0.001$

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ile çocuklarının yaşı, kendi yaşları, sahip oldukları çocuk sayısı, aylık gelirleri ve evlerinde gün içinde televizyonun açık olduğu süre arasındaki ilişkilere bakıldığında ise; dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim becerilerinin yalnızca ebeveynlerin aylık geliri ile arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu belirlenmiştir. Buna göre ebeveynlerin aylık gelirleri ile dijital okuryazarlık ($r=0.125$), dijital güvenlik ($r=0.138$) ve dijital iletişim ($r=0.142$) becerileri arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Bir diğer deyişle ebeveynlerin aylık gelirleri arttıkça dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim becerileri artış göstermektedir. Aşağıda son olarak ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocuklarının sakinleştirmek/oyalamak için dijital ekranları kullanım sıklığı, gün içinde dijital ekranların bulunduğu ortamlarda bulunma süresi ve yalnız başına dijital ekranlara maruz kalma süresine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8

Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliklerinin Çocukları Sakinleştirmek Amacı ile Dijital Ekranları Kullanım Sıklığı (Doğrudan Ekran Maruziyeti) Gün İçinde TV Harici Diğer Dijital Ekranların Bulunduğu Ortamlarda Bulunma Süresi (Dolaylı Ekran Maruziyeti) ve Yalnız Başına Dijital Ekranlara Maruz Kalma Süresine (Doğrudan Ekran Maruziyeti) Göre İncelenmesi

Ölçüm	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	P	Anlamlı Fark
Dijital Okuryazarlık	Gruplar Arası	516.987	4	129.247	1.047	0.383	
	Gruplar İçi	35674.101	289	123.440			
	Toplam	36191.088	293				
Dijital Güvenlik	Gruplar Arası	1108.376	4	277.094	1.771	0.135	
	Gruplar İçi	45225.002	289	156.488			
	Toplam	46333.378	293				
Dijital İletişim	Gruplar Arası	264.491	4	66.123	3.404	0.010*	Nadiren>Hiçbir Zaman
	Gruplar İçi	5613.058	289	19.422			
	Toplam	5877.541	293				
Dijital Okuryazarlık	Gruplar Arası	829.806	4	207.451	1.695	0.151	
	Gruplar İçi	35361.283	289	122.357			
	Toplam	36191.088	293				
Dijital Güvenlik	Gruplar Arası	1822.746	4	455.686	2.959	0.020*	1-2 saat>5-6 saat
	Gruplar İçi	44510.631	289	154.016			1-2 saat>6 saatten fazla
	Toplam	46333.378	293				3-4 saat>6 saatten fazla
Dijital İletişim	Gruplar Arası	167.893	4	41.973	2.125	0.078	
	Gruplar İçi	5709.648	289	19.757			
	Toplam	5877.541	293				
Dijital Okuryazarlık	Gruplar Arası	527.201	3	131.800	1.068	0.373	
	Gruplar İçi	35663.888	289	123.404			
	Toplam	36191.088	293				
Dijital Güvenlik	Gruplar Arası	1723.063	3	430.766	2.791	0.027*	Maruz kalmaz>5-6 saat
	Gruplar İçi	44610.314	289	154.561			1-2 saat>5-6 saat
	Toplam	46333.378	293				3-4 saat>5-6 saat
Dijital İletişim	Gruplar Arası	81.005	3	20.251	1.010	0.403	
	Gruplar İçi	5796.536	289	20.057			
	Toplam	5877.541	293				

Araştırmada son olarak ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocukları sakınleştirmek amacı ile dijital ekranları kullanım sıklığı, gün içinde dijital ekranların bulunduğu ortamlarda bulunma süresi ve yalnız başına dijital ekranlara maruz kalma süresine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Buna göre ebeveynlerin çocukları sakınleştirmek amacı ile dijital ekran kullanım sıklıklarının dijital iletişim becerileri üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Buna göre çocuklarını sakınleştirmek amacı ile nadiren teknolojik cihaz kullanan ebeveynlerin dijital iletişim becerilerinin çocuklarını sakınleştirmek amacı ile hiçbir zaman teknolojik cihazları kullanan ebeveynlerin dijital iletişim becerilerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca ebeveynlerin dijital güvenlik becerilerinin çocuklarının gün içinde dijital ekranların bulunduğu ortamlarda bulunma süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu bağlamda çocukları gün içinde 1-2 saat dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlerin çocukları gün içinde 5-6 saat dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlere kıyasla dijital güvenlik konusundaki öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine benzer şekilde çocukları gün içinde 1-2 saat dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlerin dijital güvenlik konusundaki öz yeterliklerinin çocukları gün içinde 6 saatten fazla dijital ekranlara maruz kalan çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ek olarak çocukları gün içinde 3-4 saat dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlerin dijital güvenlik konusundaki öz yeterliklerinin çocukları gün içinde 6 saatten fazla dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlere kıyasla dijital güvenlik konusundaki öz yeterliklerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Çocuklarının gün içinde yalnız başına ekranlara maruz kalma süresinin de benzer şekilde ebeveynlerin güvenlik konusundaki dijital ebeveynlik öz yeterlikleri üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre çocukları gün içinde yalnız başına dijital ekranlara maruz kalmayan ebeveynlerin, çocukları gün içinde 5-6 saat yalnız başına dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlere kıyasla dijital güvenlik konusundaki öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde gün içinde çocukları yalnız başına 5-6 saat dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlerin dijital güvenlik konusundaki öz yeterliklerinin çocukları gün içinde 1-2 saat ve 3-4 saat yalnız başına dijital ekranlara maruz kalan ebeveynlere kıyasla dijital güvenlik konusunda öz yeterliklerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının ekran maruziyetleri ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu kapsamda Ankara'nın Çubuk İlçesinden 294 okul öncesi dönem çocuğu ve onların ebeveynleri araştırmaya dahil edilmiş; elde edilen bulgular ilgili alan yazın doğrultusunda tartışılmıştır. Çalışmada Çubuk ilçesindeki MEB'e bağlı herhangi bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların tamamına ulaşılması hedeflense de çalışmanın 294 okul öncesi dönem çocuğu ve onların ebeveynleri ile gerçekleştirilmiş olması önemli bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular bu sınırlılık göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

Bu araştırmada çocukların tamamına yakınında ekran maruziyeti öyküsü bulunduğu ve bu çocukların da internet erişimine sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Güncel araştırmalara bakıldığında da bu çalışmaya benzer olarak okul öncesi dönemde, özellikle de 3-6 yaş arasındaki çocukların yarısından fazlasının dijital medya araçlarını kullandığını ve okul öncesi dönemdeki çocukların ekran maruziyetlerinin giderek arttığını belirleyen çalışmalar bulunmaktadır (Ergün & Dönmez, 2023; Gökçen, 2023; Radesky vd., 2020). Bununla birlikte çocukların interneti sıklıkla hangi araçlar üzerinden kullandığına bakıldığında ise yine literatürle örtüşen bir şekilde en çok tablet/ telefon seçeneğiyle karşılaşmıştır (Aral & Doğan Keskin, 2018; Darga, 2021; Radesky vd., 2020). Bu durumun ana nedenleri arasında maddi erişim kolaylıkları, küçük yaş grubundaki çocukların kullanım pratiklerine yatkınlığı ve çocuğa rol modeller olan ebeveynlerin tutumlarının yer aldığı düşünülmektedir (Beadini, 2023; Özkılıç Kabul, 2019; Levine vd., 2019).

Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre çocukların yaklaşık olarak yarısı en az 1-2 saat, üçte biri 3-4 saat ve geri kalanı 5-6 saat ve üstünde sürelerde ekrana maruz kalmaktadır. Ebeveyn denetimi olmaksızın yalnız başına ekran maruziyetine bakıldığında ise; 1-2 saat aralığındaki çocukların daha fazla yalnız bırakıldığı görülürken 3-4 saat ve üstünde yalnız bırakılma oranları azalmaktadır. İlgili alan yazında bu sonuçlarla benzer çalışmalar bulunmaktadır (Aral & Doğan Keskin, 2018; Ogelman vd., 2018). Gökçen (2023), çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocukların yarısına yakının yalnız başına ekrana maruz kaldıklarını ortaya koymuştur. Araştırmada bulunan diğer bir sonuca göre gün içerisinde TV'nin yaklaşık olarak 6 saat boyunca

açık olması çocukların – izlemeseler bile- işitsel ve görsel açıdan ekrana maruz kaldıklarını göstermektedir (Biçer, 2020). Ertürk Kara (2020) da benzer şekilde yapmış olduğu çalışmasında evdeki olağan bir günde televizyonun açık kalma süresini ortalama 6 saat olarak bulmuştur. Çocukların maruz kaldıkları içeriklerin yaşlarına ve gelişim düzeylerine göre ebeveynleri tarafından uygun bulunma oranlarına bakıldığında ise yarısından fazlasının bu içerikleri uygun bulması ve tamamına yakınının ebeveyninin denetlemesi alan yazındaki çalışmalarla benzer sonuçlar olduğunu ortaya koymaktadır (Gökçe vd., 2021).

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgularına bakıldığında, ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin ebeveynlik rolleri (anne ya da baba olma durumu) ve aile tipi değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Çalışmada saptanan, aile tipinin ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlilikleri üzerinde anlamlı farklılığa neden olmaması bulgusu; literatürde bulunan çekirdek ailenin geniş ailelerde yaşayan ebeveynlerden daha yüksek dijital ebeveynlik puanlarına sahip olma bulgusuyla çelişmektedir (Şimşek vd., 2023). Bununla birlikte Kopuz ve arkadaşları (2020) yapmış oldukları çalışmada, araştırmanın bulgularıyla örtüşen bir şekilde ebeveyn cinsiyetinin dijital ebeveynlik tutumu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını bulmuştur. Öte yandan, sahip olunan çocuğun cinsiyeti açısından bakıldığında ise erkek çocuğu olan ebeveynlerin kız çocuğu olan ebeveynlere göre ölçeğin dijital güvenlik alt boyutundaki öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğu bulgusu; literatürde yer alan çocuğun cinsiyetinin ebeveynin dijital ebeveynlik yeterliliğini etkilemediğini gösteren sınırlı sayıdaki çalışmalardan farklılık göstermektedir (Sürsavur vd., 2022) Ancak bu bulgu erkek çocukların kız çocuklara göre problemleri medya kullanımının daha yoğun olduğu ve dijital medya kullanım alışkanlıklarının cinsiyete göre farklılaştığını gösteren pek çok araştırma ışığında ele alındığında; erkek çocuğu olan ebeveynleri özellikle de dijital güvenlik konusunda günümüz teknoloji çağında daha yetkin bir tavır almaya yönelttiği düşünülmektedir (Beadini, 2023; El Asam vd.; 2019; Li vd., 2019).

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin çocukların okul öncesi eğitime devam süresi ve baba öğrenim düzeyinin anlamlı farklılığa neden olmadığı bulgusu da ilgili alan yazındaki çalışmalarla örtüşmektedir (Şimşek vd., 2023; Yaman vd., 2019). Aynı zamanda ebeveynlerin dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim becerilerine ilişkin yeterliklerinin anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermesi bulgusu da var olan literatürle benzerlik göstermektedir (Levine vd., 2019; Sürsavur vd., 2022). Babanın eğitim düzeyinin dijital ebeveynlik yeterliliğini etkileyip etkilemediğini gösteren yeterli sayıda çalışmaya ulaşılamasa da bu sonucun nedeninin çocukla gün içerisinde en yoğun vakit geçiren ebeveyn olan annenin eğitim düzeyi arttıkça dijital ebeveynliğin tüm alt boyutlarındaki öz yeterliliklerinin de artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine göre ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlikleri ile çocuklarının yaşı, kendi yaşları, sahip oldukları çocuk sayısı, evlerinde gün içinde televizyonun açık olduğu süre ve gelir düzeyi arasındaki ilişkiler için ilgili alan yazında farklı bulgulara sahip çeşitli çalışmalara rastlanılmıştır. Bu çalışmada yaş değişkeni anlamlı farklılığa sebep olmazken Manap ve Durmuş (2021)'ün dijital ebeveynlik farkındalığını çeşitli değişkenler açısından inceledikleri çalışmaya göre ebeveynlerin yaşları arttıkça dijital okuryazarlık becerilerinde azalma saptanmıştır. Bir başka çalışmaya göre annelerin dijital ebeveynlik farkındalığının sağlık okuryazarlığı ve çeşitli değişkenler ile ilişkisini araştıran Pazarcıkcı ve arkadaşları (2022) ise dijital ebeveynlik farkındalığının yaş, eğitim durumu, çalışma durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığını bulmuştur. Bu çalışmada ebeveynlerin aylık geliri ile dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin tüm alt boyutlarını kapsayan dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim becerileri arasında düşük düzeyde de olsa pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Ancak Yaman ve arkadaşlarının (2019) ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapmış oldukları çalışmaya göre gelir değişkeniyle dijital ebeveynlik öz yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Diğer yandan, ailenin sosyoekonomik düzeyi arttıkça ebeveynin dijital

ebeveynlik becerilerinde artışın olduğunu ortaya koyarak gelir düzeyi ile dijital ebeveynliği yordayan bazı çalışmalar da bulunmaktadır (Huang vd., 2018; Rahayu & Haningsih, 2021; Şimşek vd.,2023).

Çocuğunu sakinleştirmek amacıyla teknolojik cihaz kullanımını tamamen kısıtlayan (hiçbir zaman kullanmam şeklinde ifade eden) ebeveynlerin nadiren de olsa sakinleştirme amacıyla kullanabilen ebeveynlerin dijital iletişim becerilerinden daha düşük dijital iletişim becerilerine sahip olma bulgusu da alan yazındaki bazı çalışmalarla benzerlikler taşımaktadır. Buna göre İnce (2022), yapmış olduğu araştırmasında okul öncesi dönemdeki çocuğunu sakinleştirme amacıyla dijital oyunlara yönlendiren ebeveynleri bu dijital teknolojilerin çocuklar üzerinde olumlu veya olumsuz etkilerini fark edebilen ebeveynler olarak sınıflandırmıştır.

Son olarak araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin bulgularından bir diğerine göre çocukların gün içinde dijital ekranların bulunduğu ortamlarda hem ebeveynle birlikte hem de yalnız başına bulunma süresi arttıkça ebeveynlerin dijital güvenlik becerileri azalmaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların ekran maruziyet süresi arttıkça gelişimlerinde ortaya çıkabilecek olumsuzluklar ve riskler göz önünde bulundurulduğunda “dijital ebeveynlik” kavramının da kapsadığı üzere farkındalığı ve öz yeterliliği yüksek olan ebeveyn mümkün olduğunca bu süreyi çocuğunun yaşına ve gelişim düzeyine göre dengeleyebilen ebeveynlerdir (Biçer, 2020; Gökçe vd., 2021; Kırılıoğlu vd., 2023; Wilkinson vd., 2021). Öte yandan çocukların gün içerisinde yalnız başına dijital ekranlara maruz kalma süreleriyle dijital ebeveynlik ilişkisini araştıran çalışmalar da bu çalışmanın sonuçlarıyla benzer olarak çocuklarını çevrim içi risklerle daha fazla baş başa bırakan ebeveynlerin daha düşük dijital ebeveynlik becerilerine sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Sürsavur vd., 2022; Yay, 2019).

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, okul öncesi dönem çocuklarının ekran maruziyetleri ile ebeveynlerinin dijital ebeveynlik öz yeterliklerine ilişkin çeşitli sonuçlar ortaya koymaktadır. Buna göre dijital ebeveynlik öz yeterlikleri yüksek olan ebeveynler; dijital dünyanın beraberinde getirdiği dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim becerileri açısından daha donanımlıdır. Bunun sonucu olarak da çocuklarının ekrana maruziyet durumları üzerinde etki sahibidirler. Öte yandan bu araştırmada ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin aylık gelir durumlarına göre artış gösterdiği bulgusu da araştırmanın yapıldığı bölge açısından oldukça manidardır. Nitekim sosyoekonomik gelişmişlik açısından dezavantajlı bir bölge olarak değerlendirilmesi mümkün olan bir bölgede gerçekleştirilen bu araştırmada ebeveynlerin gelir düzeyi arttıkça dijital ebeveynlik öz yeterlikleri artmakta ve çocukların ekran maruziyetleri ile ilgili parametrelerde iyileşmeler olmaktadır. Araştırmanın sonuçlarından hareketle günümüz dijital dünyasında özellikle yaşamın kritik dönemlerinden biri olan okul öncesi dönemde bulunan çocukların ekran maruziyetlerin azaltılması, çocukların maruz kaldıkları içeriklerin denetlenmesi önem arz etmektedir. Bunun sağlanabilmesi için de ebeveynlerin dijital okuryazarlıklarının artırılarak dijital öz yeterliklerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada ilerleyen süreçlerde ebeveynlerin dijital öz yeterliklerini destekleyecek proje çalışmalarının yapılması önerilmektedir. Ayrıca yine araştırmanın dezavantajlı bir bölgede yapıldığından hareketle gelecek araştırmalarda orta ve üst sosyoekonomik düzeyi yüksek bölgelerde ikamet eden çocuklar ve ebeveynleri ile benzer içerikli çalışmalar gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

American Academy of Child and Adolescent Psychiatry. (2020) *Screen time and children*. https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-And-Watching-TV-054.aspx

American Academy of Pediatrics Council on Communications and Media. (2016). Media and Young Minds. *Pediatrics*, 138(5), e20162591. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2591>

- Aral, N., & Kadan, G. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 2(2), 51-55.
- Aral, N., & Doğan Keskin, A. (2018). Ebeveyn bakış açısıyla 0-6 yaş döneminde teknolojik alet kullanımının incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5(2), 317-348. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0054>
- Beadini, İ. (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının problemleri medya kullanımları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve çocuklar: Doğum öncesinden orta çocukluğa*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bıçer, B. B. (2020). *6-12 yaş arası dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı almış çocuklarda ekran maruziyeti ve anne-baba internet güvenliği ve bilinçli internet kullanımı bilgisinin değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış tıpta uzmanlık tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cai, J. Y., Strodl, E., Yang, W. K., Yin, X. N., Wen, G. M., Sun, D. L., ... Chen, W. Q. (2023). Critical window for the association between early electronic screen exposure and hyperactive behaviors in preschool children. *Psychology, Health & Medicine*, 28(8), 2108–2120. <https://doi.org/10.1080/13548506.2023.2192039>
- Çalapkulu, Ç., & Alp, F. (2020). Dijital ebeveynler ile çocukların sosyal medya kullanımı üzerindeki mahremiyet ilişkisi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 132-144.
- Darga, H. (2021). Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların evde oynadıkları dijital oyunlar ve ebeveynlerin davranışlarının belirlenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 9(17), 447-479. <https://doi.org/10.18009/jcer.876987>
- El Asam, A., Samara, M., & Terry, P. (2019). Problematic internet use and mental health among British children and adolescents. *Addictive Behaviors*, 90, 428–436. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.09.007>
- Ergün, Ö. R., & Dönmez, Ö. (2023). Covid-19 pandemisi sürecinde okul öncesi çocukların dış mekan oyunlarının ve teknoloji kullanımının incelenmesi. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-16. <https://doi.org/10.55008/te-ad.1195009>
- Ertürk Kara, H. (2020). Anne-çocuk ilişkisinde risk faktörleri: Televizyona maruz kalma ve anne-çocuk oyun süresi. *Eğitim ve Bilim*, 45(201). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.8516>
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update*. Pearson.
- Gökçe, A., Arslan, İ., Ülgen Öz, S., Mete, U., Taşçı, D., & Yenigil Taci, D. (2021). 0-7 yaş arası çocuklarda mobil ekran maruziyetinin değerlendirilmesi. *Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 54(2), 188-193. <https://doi.org/10.20492/aeahd.543807>
- Gökçen, A. (2023). *Çocukların ekran kullanım özellikleri, dijital oyun bağımlılık eğilimleri, sosyal yetkinlik ve davranış durumları ve ebeveyn rehberlik stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.

- Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B. M., Doğru, H., Güner, B., Arıkız, E.,... Kaya, E. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2),6-10. <https://doi.org/10.30934/kusbed.358563>
- Huang, G., Li, X., Chen, W., & Straubhaar, J. D. (2018). Fall-behind parents? The influential factors on digital parenting self-efficacy in disadvantaged communities. *American Behavioral Scientist*, 62(9), 1186-1206. <https://doi.org/10.1177/0002764218773820>
- İnce, G. (2022). *Okul öncesi dönem çocuğuna sahip ailelerin “dijital oyun ve çocuk” aile eğitim programı öncesi ve sonrasında görünümlerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Kabakçı Yurdakul, I., Dönmez, O., Yaman, A., & Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(4), 883- 896.
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., Leister, K. P., & Bonner, R. L., Jr (2015). Exposure and Use of Mobile Media Devices by Young Children. *Pediatrics*, 136(6), 1044–1050. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-2151>
- Kandır, A., & Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38. <https://doi.org/10.21560/spcd.50742>
- Kaya, İ., & Bayraktar, M. D. (2021). Türkiye’de yapılan dijital ebeveynlik araştırmalarına yönelik bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1046-1082. <https://doi.org/10.17679/inuefd.928805>
- Kırlıoğlu, M., Kayaalp, A., & Arslan, S. (2023). Güncel bir sorun olarak çocuklarda ekran bağımlılığı ve ebeveyn tutumları. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 118-131. <https://doi.org/10.55109/tushad.1360037>
- Kopuz, T., Turgut, Y. E., & Aktı Aslan, S. (2022). Dijital ebeveynlik tutumu ile çocukların güvenli internet kullanımları arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 123-153. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1111996>
- Kushima, M., Kojima, R., Shinohara, R., Horiuchi, S., Otawa, S., Ooka, T., ... & Japan Environment and Children’s Study Group (2022). Association between screen time exposure in children at 1 year of age and autism spectrum disorder at 3 years of age: The Japan environment and children's study. *JAMA pediatrics*, 176(4), 384–391. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2021.5778>
- Levine, L. E., Waite, B. M., Bowman, L. L., & Kachinsky, K. (2019). Mobile media use by infants and toddlers. *Computers in Human Behavior*, 94, 92- 99. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.12.045>
- Li, G., Hou, G., Yang, D., Jian, H., & Wang, W. (2019). Relationship between anxiety, depression, sex, obesity, and internet addiction in Chinese adolescents: A short-term longitudinal study. *Addictive Behaviors*, 90, 421–427. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.12.009>
- Manap, A., & Durmuş, E. (2021). Dijital ebeveynlik farkındalığının çeşitli değişkenler, aile içi roller ve çocukta internet bağımlılığı açısından incelenmesi. *e International Journal of Educational Research*, 12(1), 141-156. <https://doi.org/10.19160/ijer.837749>
- Ogelman, H. G., Erten Sarıkaya, H., Güngör, H., & Körükçü, Ö. (2018). Examining the effect of social-emotional prevention program on social and communication skills of disadvantaged

- preschool children. *International Journal of Academic Research in Education*, 4(1-2), 27-40. <https://doi.org/10.17985/ijare.525173>
- Özkılıç Kabul, N. D. (2019). *Üç yaş çocuklarda teknoloji alet kullanımının sosyal beceri, oyun becerisi ve dil gelişimi üzerindeki etkilerin incelenmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Pazarcıkcı, F., Ağralı, H., & Aydın, A. (2022). Annelerin dijital ebeveynlik farkındalığının sağlık okuryazarlığı ve çeşitli değişkenler ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 23(3), 292-301. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1004480>
- Radesky, J. S., Weeks, H. M., Ball, R., Schaller, A., Yeo, S., Durnez, J., ... & Barr, R. (2020). Young Children's Use of Smartphones and Tablets. *Pediatrics*, 146(1), e20193518. <https://doi.org/10.1542/peds.2019-3518>
- Rahayu, N. W., & Haningsih, S. (2021). Digital parenting competence of mother as informal educator is not inline with internet access. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 29, 100291. <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2021.100291>
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022). İlçelerin Sosyo-Ekonomiklik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege/ilce-sege-raporlari adresinden erişilmiştir>.
- Sürsavur, L., Kanmaz, T., & Bakır, V. (2022, Şubat 21-22). *Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin dijital ebeveynlik farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. [Conference presentation]. 4th International Social Sciences and Innovation Congress, Brest, France.
- Şimşek, Z. C., Canbeldek, M., & Işıkoğlu, N. (2023). Ebeveynlerin pandemi sürecinde dijital ebeveynliğe yönelik deneyimleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 250-271. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1221315>
- Thompson, D. A., & Tschann, J. M. (2016). Factors contributing to background television exposure in low-income mexican-american preschoolers. *Maternal and Child Health Journal*, 20(9), 1835–1841. <https://doi.org/10.1007/s10995-016-1986-0>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması, 2023*. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407)
- Yaman, F. (2018). *Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Kabakçı Yurdakul, I., Çoklar, A., & Guyer, T. (2019). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2019.7897>
- Yay, M. (2019). Dijital ebeveynlik. *Yeşilay Yayınları*.
- Yıldız, İ., & Kanak, M. (2021). Çocukların dijital teknoloji kullanımı ve ebeveyn yaklaşımları: Kesitsel bir çalışma. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(2), 306-314. <https://doi.org/10.21763/tjfm.797346>
- Wilkinson, C., Low, F., & Gluckman, P. (2021). *Screen time: The effects on children's emotional, social, and cognitive development*. Koi Tū: The Centre for Informed Futures. <https://informedfutures.org/wp-content/uploads/pdf/Screen-time-The-effects-on-childrens-emotional-social-cognitive-development.pdf>

World Health Organization. (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age*. World Health Organization. <https://iris.who.int/handle/10665/311664>

Wu, C. S., Fowler, C., Lam, W. Y., Wong, H. T., Wong, C. H., & Yuen Loke, A. (2014). Parenting approaches and digital technology use of preschool age children in a Chinese community. *Italian journal of pediatrics*, 40, 44. <https://doi.org/10.1186/1824-7288-40-44>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the contemporary digital era, characterized by widespread and readily accessible technology, media devices such as smartphones, tablets, and computers have permeated the lives of both children and adults. For preschool-aged children, a crucial period of intense developmental milestones, exposure to these digital environments presents opportunities to support their development while concurrently posing risks inappropriate for their age and developmental stage. In this context, parents bear the responsibility of harnessing the potential benefits of digital environments while safeguarding their children from associated risks.

The American Academy of Pediatrics advocates for parental regulation of children's digital screen time and encourages joint engagement with digital tools. This directive underscores the emerging concept of digital parenting, which involves parents' capacity to navigate the opportunities and risks inherent in virtual environments accessed through screens while imparting principles of digital citizenship and rights to their children.

A review of extant literature reveals a predominant focus on children's screen exposure and parental involvement in isolation rather than as integrated concepts. However, scholarly investigation into digital parenting remains limited. Notably absent from existing research is a comprehensive examination that concurrently addresses children's screen exposure and their parents' digital parenting self-efficacy. Identifying this gap, the present study endeavors to explore the screen exposure among six-year-old preschoolers in the Çubuk district of Ankara and their parents' digital parenting self-efficacy.

Method

This research employed a survey-based quantitative approach, focusing on a study group comprising 294 children and their respective parents from 10 preschools under the auspices of the Ministry of National Education in Ankara's Çubuk District. Data collection utilized a personal information form, a screen exposure assessment devised by the researchers, and the "Digital Parenting Self-Efficacy Scale" created by Yaman et al. (2019). Statistical analysis of the gathered data was conducted using the SPSS software package.

Results and Discussion

In this study, it was observed that nearly all children had a history of screen exposure and access to the Internet. Concurrent research corroborates these findings, indicating that a majority of preschool-aged children, particularly between 3 to 6 years old, utilize digital media tools, with screen exposure rates on the rise (Ergün & Dönmez, 2023; Gökçen, 2023; Radesky et al., 2020).

Another significant finding from this research reveals that approximately half of the children engage with screens for 1-2 hours, a third for 3-4 hours, and the remainder for 5-6 hours or more. Notably, when children are left unsupervised, the duration of solitary screen exposure decreases beyond 1-2 hours.

Regarding the third research sub-problem, the study indicates that parental digital parenting self-efficacy shows no significant variance concerning parental roles (mother or father) or family structure. This contrasts with previous studies suggesting that nuclear families exhibit higher digital parenting scores compared to extended families (Şimşek et al., 2023). Similarly, findings indicate that parental digital parenting self-efficacy does not significantly correlate with children's preschool attendance duration or paternal education level, aligning with existing literature (Şimşek et al., 2023; Yaman et al., 2019). Conversely, discrepancies in digital literacy, digital security, and digital communication skills are apparent based on maternal education levels, consistent with prior research (Levine et al., 2019; Sürsavur et al., 2022).

Additionally, findings suggest that parents who completely restrict technological device use to calm their children—rarely employing such measures—demonstrate higher digital communication skills compared to those who use digital tools more frequently for this purpose, a trend observed in related studies (İnce, 2022).

Lastly, results concerning the fifth research sub-problem indicate that as children's exposure to digital screens increases, both in parental company and independently, parents' digital security skills diminish. Acknowledging the potential developmental risks associated with heightened screen exposure in preschoolers, effective "digital parenting" necessitates parental awareness and self-efficacy to judiciously regulate screen time according to age and developmental appropriateness (Biçer, 2020; Gökçe et al., 2021; Kırlioğlu et al., 2023; Wilkinson et al., 2021). Similarly, investigations into the correlation between digital parenting and children's unsupervised screen time underscore that parents who expose their children more to online risks generally exhibit lower digital parenting skills (Sürsavur et al., 2022; Yay, 2019).

Based on the cumulative findings, there exists a discernible correlation between preschool children's screen exposure and their parents' digital parenting self-efficacy. Parents demonstrating higher digital parenting self-efficacy exhibit enhanced competencies in digital literacy, digital security, and digital communication skills requisite in the digital realm. Consequently, they influence their children's screen exposure habits. Moreover, the observation that parental digital parenting self-efficacy escalates with higher monthly income levels holds noteworthy implications within the study's disadvantaged regional context. As parental income increases in this socioeconomically challenged area, there is a corresponding enhancement in digital parenting self-efficacy, accompanied by improvements in parameters associated with children's screen exposure.

The study underscores the contemporary imperative to curtail children's screen exposure, particularly during the critical preschool years, and to vigilantly monitor the content they access. Strengthening parents' digital self-efficacy through enhanced digital literacy emerges as pivotal in achieving these goals. Consequently, the implementation of project-based initiatives aimed at bolstering parental digital self-efficacy is recommended for future endeavors. Additionally, given the study's focus on a disadvantaged region, it is advisable to replicate similar investigations in regions characterized by higher middle and upper socioeconomic strata, to broaden the scope and applicability of these findings.